

Uniwersytet Łódzki
Wydział Nauk o Wychowaniu
mgr Ewa Kos

STRESZCZENIE ROZPRAWY DOKTORSKIEJ PT. Warunki uczestnictwa społecznego
w doświadczeniach biograficznych kobiet odnoszących sukcesy zawodowe

Praca doktorska z dziedziny nauki społecznej; dyscyplina naukowa: pedagogika

Praca przygotowana pod kierunkiem: prof. nadzw. dr hab. Danuty Urbaniak – Zając,
Uniwersytet Łódzki, Wydział Nauk o Wychowaniu

Słowa kluczowe: uczestnictwo społeczne, kształtowanie się, sukces zawodowy, kariera zawodowa kobiet, wywiad narracyjny, badania jakościowe

W opracowaniu zreferowane zostały pedagogicznie zorientowane badania, których przedmiotem są doświadczenia biograficzne kobiet, które odniosły sukces zawodowy. Do badań wybrano kobiety, które odniosły obiektywnie rozumiany sukces. Inaczej mówiąc „udokumentowany sukces”, określany przez uznanie społeczne wyrażające się w nadaniu kierowniczego (wpływowego) stanowiska. Można przypuszczać, iż dochodząc do zajmowanych w trakcie badań stanowisk, kobiety te musiały być bardziej aktywne niż przeciętne osoby. Warto wyraźnie podkreślić, iż pomimo włączenia do grupy badawczej kobiet, które osiągnęły sukces zawodowy, to z perspektywy przejętej problematyki badawczej nie jest istotny proces kariery zawodowej rozumianej jako osiągnięcie dobrej pozycji zawodowej, czy zdobywanie coraz lepszych stanowisk pracy, lecz aktywna postawa życiowa kobiet, będąca jednocześnie efektem kształtowania i oddziaływania warunków środowiskowych.

Badania, prowadzone były w okresie 2010 – 2012. Ich nadrzędnym celem teoretycznym była empiryczna operacjonalizacja koncepcji uczestnictwa społecznego (Piekarski 2007). Celem szczegółowym była rekonstrukcja obszarów, warunków i form uczestnictwa społecznego badanych kobiet. Ponadto zamierzeniem było poznać i zrozumieć znaczenia i formy pojęcia „sukces” w życiu/ rozwoju współczesnej kobiety. Celem było również poszukiwanie związków jakie zachodzą pomiędzy obiektywnie widzianym sukcesem zawodowym a innymi

aspektami życia, czyli identyfikacja czynników, które w perspektywie biograficznej mogły sprzyjać karierze zawodowej.

Badania zrealizowane zostały z wykorzystaniem jednej z metod badań jakościowych - wywiadu narracyjnego F. Schützego. W oparciu o przeprowadzone badania można było przyrzeć się warunkom uczestnictwa społecznego sprzyjającym nabywaniu czynnej postawy życiowej (postawa, w którą wpisane jest pomiędzy innymi działanie, zmienianie, ulepszanie), determinującej działanie w kierunku osiągania celów, pokonywania trudności, a także twórczego przystosowywania się do zmian i kreowania tych zmian. Ponadto zrekonstruowano przebieg procesu kształtowania się tejże postawy, zidentyfikowano co jest źródłem czynnej postawy życiowej, a przede wszystkim dokonano próby rekonstrukcji sposobów działania osób, które prezentują czynną postawę życiową. Dla zrekonstruowania uwarunkowań aktywności badanych kobiet przyjął wstępnie koncepcję uczestnictwa społecznego, która została zaproponowana przez J. Piekarskiego.

Dysertacja składa się ze wstępu, pięciu rozdziałów oraz zakończenia. W rozdziale pierwszym dokonano przeglądu badań empirycznych podejmujących tematykę sytuacji zawodowej i życiowej kobiet. W rozdziale drugim przedstawione zostały założenia teoretyczno – metodologiczne niniejszych badań. Omówiono również perspektywę myślenia o uczestnictwie społecznym J. Piekarskiego, która pozwala na opisywanie uczestnictwa społecznego badanych kobiet w świetle podstawowych dla pedagogiki społecznej pojęć. W czwartym rozdziale przedstawiono charakterystykę trzech przypadków, które uznane zostały za kluczowe w prezentowanej analizie. W kolejnym rozdziale zwrócono uwagę na procesy zachodzące w wybranych przestrzeniach uczestnictwa społecznego badanych kobiet (przede wszystkim w przestrzeni życia rodzinnego, kształcenia instytucjonalnego, życia zawodowego).

W rozdziale piątym przedstawione zostały między innymi schematy karier zawodowych badanych kobiet (kariera linearnie uporządkowana – schodkowa, kariera przełamana, kariera typu arabeska – pokrętny wzór „utkany” z czynów jednostki), zaprezentowane zostały typy doświadczeń biograficznych konstytuujących awans (awans jako rezultat działań uwikłanych w formalny i nieformalny porządek instytucjonalny, awans wspólnot, awans jako rezultat „łutu szczęścia” i operatywności, awans na skutek promocji przez środowisko lub intencjonalnego działania „Innego”, awans oczekiwany, w wyniku spełnienia określonych wymogów). Omówiona została również geneza sukcesu i wymiary doświadczania sukcesu przez Badane.

W zakończeniu zaprezentowane zostały między innymi wzory uczestnictwa społecznego badanych kobiet („ja, inni i ja”, „ja wspólnie z innymi, my”, „ja nad innymi, ja i oni”) oraz typy uwarunkowań odnoszenia sukcesu zawodowego w kontekście koncepcji uczestnictwa społecznego (awans klasyczny, awans kompetencyjny).